

Kulturdepartementet
Enheten för kulturarv och livsmiljö
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU2019:58 Härifrån till evigheten – En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv

Sammanfattning

Föreningsarkiven i Stockholms län ställer sig positiv till arkivutredningens förslag om att arkiven är en del av kulturarvet. Frågan är om det kommer innebära ett ökat skydd för de arkiv som hamnar utanför lagen? FSL håller med om att både finansieringen av de enskilda arkiven och digitaliseringen är två av de absolut största utmaningarna som sektorn står inför.

3 §

Föreningsarkiven i Stockholms län(FSL) anser att förslaget att enskilda arkivinstitutioner som erhåller verksamhetsbidrag av statliga medel delvis ska omfattas av arkivlagens bestämmelser är bra, men inte tillräckligt. Det kommer att få till följd att endast sådana arkivbestånd som enskilda arkivbildare, eller någon annan, väljer att placera hos de enskilda arkivinstitutionerna kommer att tryggas för framtiden. Problemet är att övriga enskilda arkiv, även de av särskilt samhällsviktig eller kulturell betydelse, även i fortsättningen kommer att sakna skydd. Att överlämna urvalet av vilka arkivbestånd som ska bevaras åt enskilda aktörer är en märklig ordning. Det är inte tillfredställande. I likhet med Riksarkivets särskilda yttrande till arkivutredningen, SOU 2019:58 s. 620, anser FSL att det är viktigt att utöka skyddet för de enskilda arkiven och vi citerar gärna Riksarkivets raka motivering för detta: "Det är viktigt att påpeka att Riksarkivets förslag om en utökning av arkivlagens bestämmelser till skydd för enskilda arkivbestånd inte riktar sig mot de arkiv som förvaras hos enskilda arkivinstitutioner, utan mot de arkivbestånd som inte gör det. Flera av invändningarna mot förslaget tyder på ett missförstånd om vilka arkivbestånd en reglering skulle skydda, nämligen de som annars riskerar att gå förlorade därför att den som äger, eller har hand om dem, inte har några incitament för att bevara dem."

FSL arbetar aktivt för att föreningar ska lämna sitt arkiv till en arkivinstitution t.ex. ett kommunarkiv för att det ska bevaras. Vi vill även understryka vikten av att kommunerna inte gör sig av med värdefullt material av besparingsskäl utan att undersöka andra möjliga lösningar. Genom kontakt med Riksarkivet, SA eller FAI kan saken bli känd och möjligheterna att rädda värdefullt arkivmaterial öka.

De lokala arkiv som förvaltas av arkivföreningar, hembygdsföreningar och andra hembygdsliknande föreningar och företag, spelar en mycket stor roll för bevarandet av kulturarvet och för att stärka den

lokala tillhörigheten för ortsborna. Dessa saknar verksamhetsbidrag av statliga medel och kommer enligt arkivutredningens förslag inte omfattas av arkivlagen. Kommunernas ekonomi och intresse blir avgörande för om arkiven kommer att bevaras trots att de är av intresse för betydligt fler än den aktuella kommunens innevånare.

14 §

FSL är positiva till att arkiven ska tillgängliggöras i en arkivdatabas. Om det ska göras i Nationella arkivdatabasens behöver den vara utformad så den passar de enskilda arkivinstitutionernas behov. Riksarkivet måste också hitta former för att små regionala arkiv ska kunna föra över informationen till databasen på ett enkelt sätt. Användarvänligheten är också avgörande för att databasen ska vara tillgänglig för alla och inte stänga ute exempelvis skolungdom som saknar arkivkunskaper.

4.5.6 Aktuella utmaningar för den enskilda sektorn

FSL håller med om att både finansieringen av de enskilda arkiven och digitaliseringen är två av de absolut största utmaningarna som sektorn står inför. Den största utmaningen för de enskilda arkiven ligger i att alls kunna ta emot och bevara handlingar som fötts digitalt. I dagsläget tar vi endast emot analogt material, och risken att vi förlorar viktig samtida information från civilsamhället är uppenbar. En e-arkivlösning för enskilda arkivsektorn behöver utvecklas i samverkan med andra parter. Detta behöver prioriteras före massdigitalisering. Undantaget är ljud- och videoupptagningar sparade på magnetband som håller på att nå gränsen för sin livslängd.

För Föreningsarkiven i Stockholms län

Kent Zetterberg, ledamot och Malena Hofverberg, administratör